

המשך ביאור למס' בכורות ליום שבת קודש עמ' א

1 חמור אסור בהנאה, אין איסור של פטר חמור חל על איסור
2 פסולי המוקדשין, שהרי גם אחר שנפדו יש בהם קדושה, ואסורים
3 בגיזה ועבודה, או דלמא בין דלא תפיש פדיונו - כיון שלא
4 נתפסת קדושה בשה, ואינו אסור בהנאה, אפקועי איסורא
5 בעלמא הוא - אין הפדיון אלא הפקעת איסור הפטר חמור, ואין
6 לדון בו משום איסור חל על איסור, ויחול הפדיון על שה פסולי
7 המוקדשין.

8 פושטת הגמרא את הספק: אמר רב מרי פריה דרב בהנאה, מי זומר
9 מאי דבתיב בהו - וכי דבר קטן הוא מה שנאמר בפסולי המוקדשין
10 (דברים יב טו) 'רק בכל את נפשך וגו' באבי וכליל, מה אבי ואיל אין
11 פודין בהם פטר חמור, כי הם חיה ואינם בכלל 'שה', אף בפסולי
12 המוקדשין אין פודין.
13 מוסיפה הגמרא: השתא דאתית להכי - עתה שהגענו ללימוד זה
14 שאין פודים בפסולי המוקדשין, כי נחשבים כצבי ואיל,

59 מילי – דברים אלו אינם אלא היבא דמחוק לן דמיקרי – רק בכון
60 שמוחק לחשוד, אבל בפתמא – כהן סתם שאינו חשוד, לא, ויכול
61 הישראל לתת לו פטר חמור גם אם לא יפדהו בפניו, קא משמע לן
62 רבה בר אבוח, דמורה בה היתרא – שגם כהן שאינו חשוד מורה
63 היתר להשתמש בפטר חמור בלא פדיון, כיון שהפדיון שלו, ולכן לא
64 יתן פטר חמור לכל כהן, אלא אם פודהו בפניו.

משנה

65 דין שיה או פטר חמור שמתו קודם שנתן את השה לכהן: המפריש
66 שיה לפדיון פטר חמור, וקודם שנתנו לכהן את השה, רבי אליעזר
67 אומר, הבעלים חייבין באחריותו, וצריכים לתת שיה אחר לכהן, כי
68 פדיון פטר חמור הוא בהמשך סלעים של פדיון הבן, שאם הפריש
69 ואבדו, נתן אחרים תחתם. והכמים אומרים, אין חייבין באחריותו,
70 כי פדיון פטר חמור הוא בפדיון מעשר שני, שאם אבדו המעות
71 שפדו בהם פירות מעשר שני, אינו מפריש אחרים תחתיהן. העיר רבי
72 יהושע ורבי זדוק על פדיון פטר חמור שמת קודם שבא ליד כהן,
73 שאין פאן לכהן כלום, וכדעת חכמים.
74 מת פטר חמור לאחר שפדאו בשה, וקודם שנתנו לכהן, רבי אליעזר
75 אומר, החמור יקבר, ומותר בהנאתו של מלה, כי לדעתו כל זמן
76 שלא בא השה לכהן לא חל הפדיון, והחמור אסור בהנאה, והשה
77 אינו של הכהן. והכמים אומרים, הפטר חמור אינו צריך להקבר,
78 ומלה שפדה בו, לכהן, שלדעתם ההפרשה לבדה מפקעת האיסור
79 מהחמור ומזכה את הכהן בשה.
80

גמרא

81 הגמרא מבררת טעמו של רבי אליעזר: אמר רב יוסף, מאי טעמיה
82 דרבי אליעזר שסובר שהבעלים חייבים באחריות פדיון פטר חמור,
83 דבתיב (במדבר יח טו) 'אף פדה תפדה וגו' את בכור האדם ואת בכור
84 הבהמה הטמאה, הקיש הכתוב בכור בהמה טמאה לבכור אדם, מה
85 בכור אדם, האב חייב באחריותו של הפדיון עד שיבא לכהן, אף
86 פדיון בכור בהמה טמאה בעל החמור חייב באחריותו.
87 אמר ליה אבאי רב יוסף, אי – האם כמו כן נקיש ונאמר, מה בכור
88 אדם מותר בהנאה קודם שנפדה, אף בכור בהמה טמאה מותר
89 בהנאה קודם שנפדה. ובי תימא הכי נמי, וסבר רבי אליעזר כרבי
90 שמעון שפטר חמור מותר בהנאה, והתנן בספרא, מת פטר חמור,
91 רבי אליעזר אומר יקבר, ויש לדון, מאי – מפני מה יקבר, לאו
92 מפני האסור בהנאה, ובהכרח שסובר שפטר חמור אסור בהנאה,
93 ואם כן קשה מה שונה חיוב אחריות, שלגביהם מיקש בכור בהמה
94 טמאה לבכור אדם, מאיסור הנאה שאינו מוקש.
95 מתרצת הגמרא: לא, 'קבר' אמר רבי אליעזר אינו משום שאסור
96 בהנאה, אלא 'יקבר' בבכור אדם, כי גם לגבי חובת קבורה הוקש
97 בכור בהמה טמאה לבכור אדם, ובכור אדם שמת נקבר. מקשה
98 הגמרא: אלא – וכי רק אדם בכור שמת הוא דבעי קבורה, ואילו
99 אדם פשוט שמת לא בעי קבורה, וזה אינו, שהרי אין חילוק בזה בין
100 בכור לפשוט. ועוד קשה, שהרי מוכח מברייתא שרבי אליעזר אסור
101 פטר חמור בהנאה, דתניא, מורה רבי אליעזר בישראל שיש לו
102 ספק פטר חמור בתוך ביתו, שמפריש מלה עליו, והוא שלו – של
103 בעליו, ומוזה שהצריך להפריש שיה על ספק, מוכח שסובר שאסור
104 בהנאה.
105 מתרצת הגמרא: אלא אמר רבא, רבי אליעזר אסור פטר חמור
106 בהנאה, ולכן יקבר, ולא קשה מדוע אינו מקישו לבכור אדם להיתרו
107 בהנאה, כי אמר רבא 'אף פדה תפדה, ו'אך' משמעו למעט ולומר,
108 לפדיונה הקשיתיו – בכור בהמה טמאה הוקש לבכור אדם רק לענין
109 שיתחייב באחריות פדיונו, כפדיון הבן, ולא לדבר אחר – אבל אינו
110 מלמד שפטר חמור מותר בהנאה כבכור אדם.
111 הגמרא דנה מתי צריך לפדות פטר חמור: תנן התם בברייתא,
112 הערבין נקבעים לפי ערך הנערך בשעתו, ואם המתין עד שגדל
113

1 לרבי שמעון נמי, אף שסבר שפטר חמור מותר בהנאה, לא יפדה
2 בפסולי המוקדשין, כי 'צבי ואיל' פתיב בהו, והם כחיה שאין פודים
3 בה.
4 הגמרא דנה אם פודין בבהמת שביעית: איבעיא להו, מהו לפדות
5 פטר חמור בבהמת שביעית – בשה שנקנה בפירות שביעית. אומרת
6 הגמרא: פטר חמור שהוא חייב בפדיון ודאי, לא תיבעי לך, אם
7 אפשר לפדותו בבהמת שביעית, כי לגבי שביעית לאכילה אמר
8 רחמנא, שנאמר (ויקרא כה ה) 'יהיתה שבת הארץ לכם לאכלה', ומשמע
9 שפירות שביעית ניתנו לאכילה ולא לסחורה, ולכן אסור לפדות
10 בהם פטר חמור ודאי, כי בפדיונו הוא קונה חמור שאינו ראוי
11 לאכילה. כי תיבעי לך, ספק פטר חמור, כגון שילדה אמו זכר ונקבה
12 ולא ידוע מי נולד ראשון, ושנינו (לעיל ט) שמפריש טלה ומניחו אצלו.
13 מוסיפה הגמרא: ואלויבא דרבי שמעון לא תיבעי לך, דלית ליה
14 ספק – כי לדבריו פטר חמור אינו אסור בהנאה ואינו חייב לפדותו
15 מספק כמבואר לעיל (ט). כי תיבעי לך, אלויבא דרבי יהודה הסובר
16 שאסור בהנאה, ולכן גם ספק חייב פדיון, מאי, האם בין דמפריש
17 מלה והוא לעצמו, כי מספק אינו נותנו לכהן, לאכלה קרינא ביה,
18 או דילמא, בין דכמה דלא מפקע איסוריה לא מישתרי – כיון
19 שכל עוד שלא הפקיע את האיסור ההנאה מהחמור הוא אסור
20 בהנאה, הפדיון בשה בסחורה דמי, כי קונה בו היתר הנאה בחמור,
21 ואסור לפדות בו.
22 הגמרא מביאה ראיה: תא שמע, דאמר רב חסדא, בהמת שביעית
23 אין פודין בה את הנדאי – פטר חמור ודאי, אבל פודין בה את
24 הספק – חמור שהוא ספק בכור. ואמר רב חסדא, בהמת שביעית,
25 פטורה מן הכבורה, ותיבת פמתנות כהונה, שצריך לתת לכהן
26 זרוע לחיים וקובה. מבאר הגמרא טעם דינים אלו: פטורה מן
27 הכבורה, כי 'לאכלה' אמר רחמנא ולא לשריפה, ואימורי בכור
28 נקטרים במזבח. ותיבת פמתנות, כיון ד'לאכלה' קרינא בה –
29 שמתקיים בהם 'לאכלה'.
30 הגמרא מקשה מחיוב חלה על פטור בכורה: מיתיבי, שנינו במשנה
31 (שביעית פ"ט מ"ט), האוכל מעיסת שביעית – מעיסה שנעשית מתבואה
32 שגדלה בשנה השביעית, עד שלא – קודם שהורקה חלתה, חייב
33 מיתה, כדן אוכל מעיסה שלא הורמה חלתה. ואמאי – ולרב חסדא
34 קשה למה חייבת בחלה, בין דאילו מפתמא – אילו תטמא החלה,
35 בת שריפה היא, אם כן יש לפטורה מחלה, כי 'לאכלה' – (לשביעית)
36 אמר רחמנא ולא לשריפה. מתרצת הגמרא: שאני הקא – שונה
37 הדבר בעיסת שביעית, שאף שיכולה לבא לידי שריפה חייבת בחלה,
38 דבתיב בה (במדבר טו כא) 'לדורותיכם', ללמד שבכל זמן יש חיוב
39 להפריש חלה, ואפילו בשביעית. תניא נמי הכי, מנין לאוכל
40 מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה שתיב מיתה, שנאמר
41 'לדורותיכם'.
42 הגמרא מבררת למה אין לומדים מחלה לבכורה. שואלת הגמרא:
43 ולגמר מינה – נלמד מחיוב חלה בשביעית, לחייב בהמת שביעית
44 בבכורה. משיבה הגמרא: התם בחלה, עיקר החלה עומדת לאכילה,
45 ורק אם נטמאה חייבת שריפה, ואין זו סיבה לפטורה מחלה. אולם
46 הקא לגבי בכורה, עיקר דינו הוא לשריפה, שעומד להקרבה על
47 המזבח, ולכן אינו בכלל 'לאכלה'.
48 שנינו במשנה: נתנו לכהן בו' אין הכהן רשאי לקיימו עד שיפריש
49 שיה תחתיו.
50 הגמרא מביאה ממשנתנו סיוע להלכה ששנינו בברייתא. אומרת
51 הגמרא: תנינא להא דתנו רבנן – שנינו במשנה כדברי הברייתא,
52 ישראל שהיה לו פטר חמור בתוך ביתו, ואמר לו הכהן תנהו לי
53 ואני אפדהו, הרי זה לא יתנו לו, אלא אם כן פדאו הכהן בפניו
54 של הישראל.
55 אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח, ואת אומרת – מדברי הברייתא
56 'אלא אם פדאו בפניו' למדנו, נחשדו הפתנים על פטרי חמורים
57 לעבוד בהם ללא פדיון. שואלת הגמרא: פשיטא שמכאן שמענו
58 זאת, ומה הוסיף רבה בר אבוח. משיבה הגמרא: מהו דתימא, הני

המשך ביאור למסכת בכורות ליום שבת קודש עמ' ב

14 כוונת הברייתא הראשונה לומר, שאם פדאו מיד, הרי הוא
15 פדוי.
16 מקשה הגמרא: מכלל, שרק פדיון פטר חמור חל בלידתו, אבל פדיון
17 דבגו, אם פדאו בתוך שלשים אינו פדוי, שהרי הברייתא הראשונה
18 חילקה בין פדיון הבן לפטר חמור, ובין שכוונת הברייתא היא על
19 חלות הפדיון, מוכח מזה שרק פדיון פטר חמור קודם שלשים חל, ולא
20 פדיון בכור אדם. והאיתמר, הפודה את בגו בתוך שלשים יום, רב
21 אמר בגו פדוי. מתרצת הגמרא: לאו איתמר עלה – וכי לא נאמר
22 על זה, אמר רבא, דבולי עלמא (רב ושמואל) מסכימים שאם אמר
23 שיחול פדיונו מעבדיו אין בגו פדוי, כי עדיין אין הבן חייב בפדיון.
24 ומחלוקתם היא באופן שאמר שהפדיון יחול לאחר שלשים יום,
25 ונתעכלו המעות מיד, שבזה אמר רב בנו פדוי. ודברי הברייתא שאין
26 בנו פדוי מדובר כשאמר מעבדיו.

1 הנערך ונשתנה ערכו, אין המעריך משלם אלא כפי ערכו שהיה בעת
2 שהעריכו. ופדיון הבן חייב לתנו לכהן אחר שלשים יום ללידת בנו,
3 פדיון פטר חמור נותנו לכהן לאתרו – מיד עם לידתו.
4 מקשה הגמרא: וכי פדיון פטר חמור ניתן לאתרו, ורמינהי
5 – וקשה על כך מברייתא ששינו בה, אין בערבין ופדיון הבן
6 ובגירות ובפטר חמור פחות משלשים יום, דהיינו שאין
7 להעריך קטן שאינו בן חודש, וכן בכור אדם ופטר חמור אין
8 נפדים קודם שלשים יום מלידתם. וכן אין נזירות פחותה משלשים
9 יום, ומוסיפין עד עולם – ניתן להעריך אדם בכל גיל, וניתן
10 לקבל נזירות לכמה זמן שירצה, ואם המתין מלפדות בנו או פטר
11 חמורו לאחר שלשים, פודם ואין צריך ליתן יותר. הרי שאין
12 פודים פטר חמור קודם שמלאו לו שלשים יום, ושלא כהברייתא
13 לעיל שנפדה מיד עם לידתו. מתרצת הגמרא: אמר רב נחמן,